

طولانی ترین بازار ایران کجاست؟

۲۴ اسفند ۱۳۹۴ ساعت ۱۶:۱۶

بازار تاریخی زنجان، به عنوان طولانی ترین بازار سرپوشیده و به هم پیوسته ایران با سراها و راسته های تاریخی اش میزبان گردشگران نوروزی است.

بنای بازار تاریخی شهر زنجان در سال ۱۲۱۳ هجری قمری، در دوران آقا محمد خان قاجار، شروع و در زمان فتحعلی شاه خاتمه یافت. این بازار در قسمت جنوبی شهر و در بافت قدیم شهر واقع شده است و از دو قسمت بازار بالا و بازار پایین تشکیل شده است. این بازار از نظر تولید و عرضه کالا و خدمات جنبی و وابسته بسیار غنی و مهم ترین مرکز اقتصادی و تجاری شهر محسوب می شود.

کاروانسرای حاج علی قلی، سرای حاجی کربلایی، سرای گلشن، سرای ملک، مسجد آقا سید فتح الله، مسجد جامع حجت الاسلام، مسجد چهل ستون و مسجد ملا در مجموعه تاریخی بازار قرار دارند و نقش موثری را در همه زمینه ها ایفا می کنند.

بازار زنجان را طولانی ترین بازار ایران می نامند. این بازار که بر اساس اسناد تاریخی ساخت آن در سال ۱۲۰۵ قمری و در دوران آقا محمد خان قاجار آغاز شده، در سال ۱۲۱۳ قمری در زمان حکومت فتحعلی شاه قاجار به بهره برداری رسید و بعدها چندین سرا، مسجد، گرمابه و ... به مجموعه بازار بالا که مشتمل بر بازار قیصریه، بازار بزازها، حجت الاسلام، امامزاده و عبدالعلی بیک است، افزوده شد.

بازار زنجان از نظر تولید و نوع فعالیت به ۸ راسته تقسیم می شود که عبارتند از: راسته زرگرها، کفاش ها، بزاز ها، سراج ها و ... این بازار دارای راسته ها، سرا ها، میادین، تیمچه ها، بازار ها، دالان ها، مساجد، حمام ها و تکیه ها است و در خود ۱۰۰۰ باب مغازه جای داده است.

راسته های اصلی

راسته اصلی بازار زنجان از خیابان سعدی شروع شده و پس از قطع آن توسط خیابان فردوسی، در خیابان اصغریه به پایان می‌رسد و در حدود یک کیلومتر درازا دارد. در بدو شروع بازار از سمت شرق، دو راسته به موازات یکدیگر شکل می‌گیرند که هر یک به سراهای مختلفی مرتبط می‌گردند این دو راسته، راسته امامزاده و راسته عبدالعلی بیک نام دارند.

راسته های فرعی

تنوع مشاغل و گردش در جهت استقرار صنوف همسان باعث تشکیل راسته های تخصصی و فرعی در اطراف راسته اصلی می‌شود که در بیشتر موارد به عرضه نوع خاصی از اجناس یا خدمات اشتغال می‌یابند. راسته های حاج حسن، ترابی، حاج حیدر، انگورانی، صباغ ها، رستمخانی و آقا از جمله راسته های فرعی بازار زنجان محسوب می‌شوند. مهم ترین شاخه فرعی بازار، راسته حجه الاسلام است که به موازات راسته اصلی به وجود آمده و به قیصریه متصل می‌شود.

ویژگی های معماری بازار تاریخی زنجان

گسترده‌گی جغرافیایی بازار از یک سو و تنوع راسته ها، تعدد سراه‌ها و کاوانسراه‌های درون شهری در راسته های فرعی که هر کدام به نامی و به فعالیتی خاص اختصاص یافته از سوی دیگر، همچنین وجود مساجد فراوان گویای پویایی این مجموعه فرهنگی، اقتصادی، تاریخی و هنری در طول زمان و به فراخور اوضاع و شرایط حاکم بوده است.

هر سمت بازار و هر سرا و رسته ای حال و هوای خاص خود را دارد. با توجه به دوره تاریخی بازار زنجان که متعلق به دوره قاجار است شرایط معماری حاکم بر زمان در آن کاملا نمود دارد. راسته ها، حجره ها، چهار سوق ها، مساجد، سراه‌ها و کاروانسراه‌های درون شهری و گرمابه ها به شکل زیبا اجرا شده است.

فنون زیبایی که در شکل گیری بازار نقش بی بدیلی بازی می‌کنند کاربرد انواع طاق و قوسهای هلالی، جناغی و ضربی و گهواره ای است.

سرای ملک

سرای ملک در بازار پایین زنجان قرار دارد. سرای ملک به مساحت ۲۸۱۱ متر مربع با داشتن یک حیاط و سه دالان ورودی و یک دالان عمود بر دالان ورودی جنوبی، از سمت شرق دارای یک ورودی دیگر است که در یک طبقه بنا شده است.

این بنا از الگوی سراهای رواق دار تبعیت کرده که امروزه رواق های آن مسدود شده و به حجره ها اضافه شده است. حیاط دارای معماری چهار ایوانه با پلان مربع است که دور تا دور آن دارای ۲۰ حجره چهار راهروی دسترسی بین حجره های شرقی - غربی است. به نظر می رسد ستون های رواق ها به صورت مستطیل با نیم ستونی گرد اجرا شده است. ایوان شمالی این سرا از همه مرتفع تر است.

این سرا در جبهه شمالی راسته بازار پایین قرار گرفته است در ضلع غربی آن حمام حاجی داداش و در روبروی آن سرای گلشن قرار گرفته است این سرا دارای ۵ ورودی است که ورودی اصلی آن در راسته بازار پایین قرار دارد و ۲ ورودی به کوچه شرقی بنا و ۲ ورودی دیگر به فضای باز و متروک در سمت غرب بنا (پشت حمام حاجی داداش) باز می شود.

مجموعه بازار قدیمی زنجان در سال ۱۳۷۴ از سوی سازمان میراث فرهنگی و گردشگری با شماره ۱۴۴۰ در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسید.

منبع: مهر

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۳۲۸۷۱/کجاست-ایران-بازار-ترین-طولانی>